

Statsforvalteren i Agder

Forslag til vern av Vakerknatten og Nøklefjell naturreservat samt utvidelse av Hækjenkleiv naturreservat

Tvedestrand og Åmli kommuner

Agder fylke

Utkast til verneplan for skog

Høringsutgave januar 2021

Innholdsfortegnelse

Høring av verneplaner	3
Innledning	3
Naturfaglige registreringer	3
Verneform	4
Hva medfører vernet?	4
Verneforskrift og restriksjonsnivå	5
Generelle kommentarer til bestemmelsene i verneforskriftene	5
Inngrep	5
Planteliv	5
Dyreliv	6
Friluftsliv	6
Motorferdsel	6
Skjøtsels- og forvaltningsplaner	6
Generelle unntaksbestemmelser	7
Forvaltningsmyndighet	7
Økonomisk erstatning	7
Verneprosessen	7
Oppstart av verneprosess	7
Endringer etter oppstartsmelding	7
Sammendrag av innkomne innspill	7
Statsforvalterens kommentarer til innspillene	8
Områdebeskrivelser	9
Vakerknatten og Nøklefjell naturreservat	9
Hækjenkleiv naturreservat (utv.)	9
Verneforskrifter	11
Forskrift om vern av Vakerknatten og Nøklefjell naturreservat, Tvedestrand kommune, Agder fylke	11
Forskrift om vern av Hækjenkleiv naturreservat, Åmli kommune, Agder fylke	14

Høring av verneplaner

Statsforvalteren i Agder sender med dette ut forslag til verneplan for opprettelse av Vakerknatten og Nøklefjell naturreservat i Tvedestrand kommune samt utvidelse av Hækjenkleiv naturreservat i Åmli kommune på lokal og sentral høring. Verneplanen sendes på høring etter avtale med Miljødirektoratet.

Innspill til verneforslaget sendes skriftlig til Statsforvalteren i Agder innen 25.03.2021

Innledning

Gjennom behandling av St.meld. nr. 25 (2002-2003) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand sluttet Stortinget seg til Regjeringens innstilling om en kraftig opptrapping av skogvernet i Norge. Per januar 2020 er ca. 5 % av all skog og av dette 3,8 % produktiv skog i Norge vernet, jf. tall fra NIBIO. Dette er langt mindre enn andre land i Europa. Forskernes nasjonale anbefaling er at 4,6 % av det produktive skogarealet vernes. St.meld. nr. 25 trakk opp viktige prinsipper og satsingsområder for en opptrapping av skogvernet. Blant annet at et utvidet skogvern skulle følge de faglige anbefalingene fra en rapport fra NINA og Skogforsk, «Evaluering av skogvernet i Norge» (Framstad mfl. 2002). Stortinget har videre satt seg som mål å verne 10 % skogareal. Opptrappingen av skogvernet er en viktig del av Norges bidrag for å stanse tap av biologisk mangfold. Norge har forpliktet seg til å ta vare på vårt biologiske mangfold gjennom nasjonale målsettinger og internasjonale avtaler. Vern av skogområder skal bidra til et representativt vern av skogtyper og sikre trua arter og naturtyper i norsk skog. Norge har stor variasjon av skogtyper, også skogtyper som er internasjonalt sjeldne. Nær 50 prosent av de trua og nær trua artene i Norge lever i skog.

Regjeringens arbeid med vern av skog foregår nå etter to hovedlinjer: Frivillig vern av skog og vern av skog på statens grunn. I Stortingsmeldingen blir begge strategiene trukket fram som en viktig strategi for det framtidige skogvernet i Norge.

Frivillig vern innebærer at skogeier(e) tilbyr staten vern av egen skog. Arbeidet skjer i et nært samarbeid mellom Norges skogeierforbund og miljøvernmyndighetene. Miljøvernmyndighetene vurderer tilbudet og iverksetter naturfaglige registreringer for å kartlegge verneverdier. Om det etter en slik registrering er aktuelt å fremme et verneforslag for det aktuelle arealet så vil det bli gjennomført forhandlinger med grunneier om avgrensing, verneforskrifter og økonomisk erstatning. Når staten og grunneier er kommet til enighet om disse punktene vil området gjennomgå vanlig saksbehandling i tråd med lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). Alle verneforslagene omtalt i denne verneplanen er et resultat av tilbud om frivillig vern av skog fra grunneier(e).

Naturfaglige registreringer

Naturfaglige kvaliteter og verneverdier i det foreslåtte naturreservatet Vakerknatten og Nøklefjell, og utvidelsesområdet av Hækjenkleiv naturreservat ble kartlagt i 2018, og er beskrevet i forbindelse med Miljødirektoratets kartleggingsprosjekt «Frivillig vern». Faktaark for disse to skogområdene er publisert i skogdatabasen NARIN (<https://biofokus.no/narin/>).

Verneforslaget for Vakerknatten og Nøklefjell omfatter fire kjerneområder, hvor tre har verneverdier knyttet til ulike typer rik edelløvsskog. I det foreslåtte verneområdet finner vi blant annet den rødlistede skogtypen lågurtedelløvsskog, men også rasmark-lindeskog og gammel granskog. Verneverdiene i utvidelsesområdet i Hækjenkleiv naturreservat er først og fremst knytte til gammel eikeskog og gammel lavlandsblandingsskog.

Vakerknatten og Nøklefjell er verdisatt til lokalt verneverdig (*), og de største verneverdiene er knyttet til forekomst av lågurt-edelløvskog. Området skårer høyt på urørthet og treslagsfordeling, og middels på en rekke av de andre faktorene som verneverdien måles ut ifra som for eksempel rikhet, antall sjeldne/krevende arter og dødvedmengde. Hovedgrunnen til at området kun vurderes til lokalt verneverdig er fordi det er lite og har en lav mengde død ved med god kontinuitet. Statsforvalteren har likevel valgt å gå videre med verneprosess for dette området fordi det er lavereliggende og kystnært, har relativt høy bonitet og vil bidra til å dekke inn mangler i skogvernet knyttet til rik edelløvskog i Agder. Området vil på sikt kunne utvikle store verneverdier, samtidig som det er potensiale for å kunne få til en utvidelse mot vest, slik at en vil få inkludert enda mer av skogtypen som finnes i det største kjerneområdet (2).

Rapportene i skogdatabasen NARIN beskriver naturgrunnlag, vegetasjon, skogstruktur og påvirkning samt forslag til avgrensning av aktuelt verneområde, og en verdivurdering og nærmere beskrivelse av registrerte kjerneområder. Verdivurderingen tar utgangspunkt i en rekke kriterier som områdets urørthet, forekomst av død ved og gamle trær, treslagsvariasjon, rikhet, arrondering og forekomster av sjeldne og trua arter. Verdivurderingen er foretatt etter Miljødirektoratets standardmal for vurderinger og verdisetting av verneområder.

For nærmere beskrivelse av de foreslåtte verneområdene samt hovedinnholdet i den naturfaglige registreringen, viser vi til områdebeskrivelsen på slutten av høringsdokumentet. Faktaarkene kan i sin helhet leses ved å følge lenken over.

Verneform

Skogområder som inngår i ordningen med frivillig vern skal normalt fredes som naturreservat, etter naturmangfoldloven § 37. Opprettelse av Vakerknatten og Nøklefjell naturreservat tilfredsstillter etter vår vurdering vilkårene i naturmangfoldloven (nml.) § 37 om områder som kan vernes som naturreservat. Siden området som fremmes for vern som utvidelse av et eksisterende naturreservat inneholder mange av de samme vernekvitetene som allerede er vernet i området, mener Statsforvalteren det er naturlig at verneformen naturreservat videreføres også for dette området. Utvidelsesområdet tilfredsstillter etter vår vurdering vilkårene i naturmangfoldloven (nml.) § 37 om områder som kan vernes som naturreservat.

Hva medfører vernet?

Ved vern av skog som naturreservat legges det vekt på at det er hele økosystemet og de økologiske prosessene som skal vernes. Verneformålet innebærer at det skal skje en naturlig utvikling dvs. at de naturlige økologiske prosessene uforstyrret skal kunne finne sted i området.

Et vernevedtak vil få konsekvenser for fremtidig bruk og hvilke aktiviteter som kan foregå i området. Alle tiltak som kan føre til endringer i naturmiljøet vil være forbudt. Skogsdrift, skogskjøtsel, uttak av ved, nydyrking, drenering/grøfting og andre aktiviteter samt oppføring av bygninger vil ikke være tillatt. Det samme gjelder motorisert ferdsel. En del tiltak som kunne gjennomføres tidligere, vil nå være søknadspliktige. I fellesskap vil søker og forvaltningsmyndighet ofte komme fram til løsninger som gjør at det ønskede tiltaket kan gjennomføres uten å komme i konflikt med verneformålet. For enkelte søknadspliktige tiltak kan det gis tillatelser som gjelder for flere år om gangen. Tradisjonelle friluftslivsaktiviteter som vanlig ferdsel til fots og på ski, jakt og plukking av bær og sopp vil kunne foregå som tidligere.

Verneforskrift og restriksjonsnivå

Statsforvalteren har utarbeidet et forslag til verneforskrift der det foreslåtte utvidelsesområdet for Hækjenkleiv naturreservat innarbeides i gjeldende verneforskrift for området. Forskriftene for de to foreslåtte verneområdene sendes nå på høring sammen med forslag til vernekart. Nye forhold som blir kjent om det enkelte verneområde og uttalelser som kommer inn i forbindelse med den sentrale høringen kan føre til at det blir gjort ytterligere tilpasninger av verneforskriften og/eller justering av vernekart etter høringsperioden er utløpt. Det er derfor av stor betydning at høringsinstansene kommer med innspill til den aktuelle verneforskriften og kartet. Mulighet for justering av verneforskriften må vurderes opp mot hensynet til verneformålet i hvert enkelt tilfelle.

Generelle kommentarer til bestemmelsene i verneforskriftene

De lokale verneforskriftene gir en nøyaktig oversikt over hva vernet innebærer med hensyn til hvilke tiltak og aktiviteter som kan gjennomføres i verneområdene. Nedenfor gis det noen generelle kommentarer til forskriftene.

Inngrep

Verneforskriftene legger opp til at gjennomføring av tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Bestemmelsen inkluderer anlegg av ulike slag (midlertidige og faste), men også andre typer tiltak som uttak og oppfylling av masse, henleggelse av avfall og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Det er ikke tillatt å føre opp nye bygg som for eksempel hytter eller jaktbuer i reservatene. Eksisterende bygninger kan vedlikeholdes opp til den standarden de har på vernetidspunkt, men det legges ikke opp til oppgradering og/eller standardheving. Men hensyn til eventuell gjenoppføring av bygninger, forutsettes det at dette skjer innenfor rammen av den størrelse og utforming som bygningen hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold av anlegg som er i bruk på fredningstidspunktet er tillatt. Anlegg viser her til eksisterende skogsbil/traktorveier, kulturminner, stier med mer. I noen tilfeller kan det åpnes for at eksisterende godkjente traktorveier som tegnes inn i vernekartet kan benyttes til kjøring med traktor/ATV for uttransport av felt storvilt. Dette gjelder da kun på avmerket traktorvei og ikke i terrenget ellers.

Gjennom verneprosessen vil Statsforvalteren vurdere hvilke stier og traktorveier som skal kunne vedlikeholdes. Disse vil bli avmerket i vernekartet. For at eldre traktorveier skal kunne vedlikeholdes må de ha et lovlig og reelt bruksformål utover uttransport av felt storvilt. Statsforvalteren minner om at traktorveier som regel er anlagt i forbindelse med drift av skogen. Ved et vern av området vil skogsdrift ikke være tillatt og behovet for å vedlikeholde denne type drifteveier faller derfor som regel bort.

Det bemerkes at plan- og bygningslovens (pbl.) bestemmelser vil gjelde i tillegg til bestemmelsene i verneforskriften, men at det ikke kan gis tillatelser utover det som er tillatt etter vernereglene.

Planteliv

Vernebestemmelsene legger opp til en generell plantelivsfredning som inkluderer all vegetasjon i de aktuelle reservatene. Det er heller ikke tillatt å så eller plante trær og annen vegetasjon. Plukking av bær og matsopp er fremdeles tillatt som før, og det vil også være tillatt å gjøre opp bål dersom en samler små tørrkvist fra bakken eller benytter seg av medbrakt ved.

Dersom plukkhogst inngår som nødvendig skjøtselstiltak for å opprettholde verneverdiene, vil dette være tillatt.

Dyreliv

Det er lagt opp til en generell dyre- og fuglelivsfredning i naturreservatene. Fredningen gjelder også reirplasser og hiområder inkludert beverhytter. Det er imidlertid åpnet opp for jakt og fangst i samsvar med gjeldende lovverk forutsatt at det foreligger tillatelse fra grunneier.

Friluftsliv

Ferdsl til fots og på ski i verneområdet er tillatt. Ut fra en generell vurdering av faren for forstyrrelser og slitasje på markvegetasjonen, er sykling, ridning og bruk av hest og kjerre forbudt i de foreslåtte verneområdene utenom på stier og veier som går fram av vernekartet.

Det er heller ikke tillatt å bruke naturreservatene til idrettsarrangementer eller større arrangementer. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til at enkelte større arrangementer kan gjennomføres i reservatene.

Dersom det over tid viser seg at tillatt ferdsel er i strid med verneformålet, kan Miljødirektoratet, ved forskrift forby eller regulere ferdselen i hele eller deler av reservatene. Utarbeidelse og eventuell innføring av en slik forskrift følger forvaltningslovens regler.

Motorferdsel

I utgangspunktet er all motorisert ferdsel i naturreservater forbudt. Tradisjonelt er en stor del av verneområdene benyttet i forbindelse med storviltjakt (elg og hjort), og det kan derfor være aktuelt med tilpasninger av verneforskriften med hensyn til uttransport av felt elg/hjort på eksisterende traktorveier og i terrenget generelt. I rene skogområder med liten fare for at det kan oppstå kjøreskader, foreslås det et generelt unntak i verneforskriften om at lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget kan benyttes for uttransport av storvilt dersom det er nødvendig.

Det vil også kunne oppstå et behov for bruk av motorkjøretøy i forbindelse med nødvendig vedlikehold på eksisterende traktorveier som går gjennom det foreslåtte verneområdet. Verneforskriften åpner for at motorferdsel på eksisterende traktorveier i forbindelse med nødvendig vedlikehold kan tillates, men da etter godkjent søknad om dispensasjon fra vernereglene. Det samme gjelder i forbindelse med nødvendig motorferdsel ved gjennomføring av vedlikehold på eksisterende bygninger som er i bruk på vernetidspunkt.

Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag med tilhørende forskrift gjelder i tillegg til disse bestemmelsene, men gir ikke tillatelse ut over det vernereglene fastsetter. Det kan være tilfeller hvor det også må innhentes tillatelser etter lov om motorferdsel i utmark og vassdrag. Verneforskriften endrer ikke grunneiers rett til å nekte/regulere motorferdsel på egen grunn.

Skjøtsels- og forvaltningsplaner

Verneformålet i de to foreslåtte naturreservatene er knyttet opp mot å frede alt naturlig plante- og dyreliv, og at skogen si størst mulig grad skal få utvikle seg i retning naturskog gjennom fri utvikling uten inngrep. Det registrerte artsmangfoldet i de tre områdene er ikke knyttet opp mot kulturbetingete naturtyper, og vi vurderer derfor det totale skjøtselsbehovet til å være relativt lite. Dersom en over tid vurderer at verneverdiene trues, åpner forslag til verneforskrift for at det kan gjennomføres nødvendige skjøtselstiltak for å ivareta verneverdiene. I utkast til verneforskrift åpnes det også for at det kan utarbeides forvaltningsplan for reservatene. Statsforvalteren vil vurdere behovet for utarbeidelse av forvaltningsplan etter at verneprosessen er gjennomført.

Etter et eventuelt vedtak om fredning av områdene som er foreslått i dette verneplanutkastet, vil områdenes grenser bli merket i marka med standardiserte grensemerker og skilt. Det kan også bli satt opp tavler med utfyllende informasjon om naturverdier samt gjeldende verneforskrifter og avgrensning av området. Statens Naturoppsyn, vil etter at verneområdene er opprettet, få ansvar for å drive oppsyn i de aktuelle naturreservatene.

Generelle unntaksbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra vernebestemmelsene dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. nml. § 48. Statsforvalteren påpeker at «vesentlige samfunnsinteresser» forstås som tiltak av nasjonal betydning.

Forvaltningsmyndighet

Statsforvalteren har tradisjonelt vært tillagt forvaltningsansvaret for verneområder i Norge. Det foregår en prosess hvor kommunene er tilbudt forvaltningsmyndigheten over visse typer verneområder innen kommunens grenser. Hvem som vil bli forvaltningsmyndighet for de aktuelle naturreservatene vil bli endelig bestemt av Miljødirektoratet etter at vernevedtaket er fattet.

Økonomisk erstatning

Etter reglene i naturmangfoldloven (jf. §§ 50 og 51) har eiere og rettighetshavere til eiendom som blir fredet som naturreservat krav på erstatning for økonomisk tap som følge av vernevedtaket. Arbeidsformen frivillig vern innebærer at det forhandles om avtaler med de berørte grunneierne. Det ble gjennomført takstbefaring i utvidelsesområdet på Nedre Timenes i starten av desember 2019. Avtale om erstatningssum vil være på plass før det fattes endelig vedtak om vern av området. Når erstatningssummen er avtalt, vil denne normalt bli utbetalt kort tid etter at det er fattet vernevedtak i statsråd.

Verneprosessen

Oppstart av verneprosess

Statsforvalteren i Agder meldte oppstart av verneprosess for de to foreslåtte skogreservatene, som nå sendes på høring, den 15.10.2020. Oppstartsmeldingen ble sendt ut til grunneiere og øvrige direkte berørte parter; deriblant Tvedestrand kommune, Åmli kommune, Agder fylkeskommune samt andre aktuelle lokale lag og foreninger. Melding om oppstart av verneplanarbeid ble annonsert i Agderposten og Tvedestrandsposten.

Det kom inn totalt fem innspill til oppstartsmeldingen. Blant andre Agder fylkeskommune og Tvedestrand kommune har ikke uttalt seg til oppstartsmeldingen. En sammenfatning av hovedinnholdet i innspillene og Statsforvalterens vurdering av innspillene følger nedenfor.

Endringer etter oppstartsmelding

Endring av navn fra Vakerknatten-Nøklefjell til Vakerknatten og Nøklefjell, tar forslaget fra Språkrådet til følge.

Sammendrag av innkomne innspill

Direktoratet for Mineralforvaltning kan ikke se at de foreslåtte verneområdene berører registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift. De har derfor ingen

merknader til melding om oppstart av verneprosess for Vakerknatten og Nøklefjell naturreservat eller utvidelsen av Hækjenkleiv naturreservat. De ber likevel om å få saken oversendt når verneforslagene legges ut på høring.

Språkrådet har ingen merknader til skrivemåten for enkeltnavnene Vakerknatten og Nøklefjell. De tilrår imidlertid «*Vakerknatten og Nøklefjell*» som navn på naturreservatet, og ikke «*Vakerknatten-Nøklefjell*». Språkrådet har ingen merknader til at Navnet Hækjenkleiv naturreservat videreføres også for det foreslåtte utvidelsesområdet.

Forum for natur og friluftsliv Agder mener at vern av skog kan være et godt virkemiddel for å sikre biologisk mangfold, og ønsker et vern velkommen. De peker videre på at naturreservater er den strengeste verneformen vi har i Norge, og at dette kan gi både positive og negative konsekvenser for friluftsliv. De ber derfor om at verneforskriften utformes på en måte som gir minst mulig konflikt mellom natur- og friluftslivsinteresser. De ber også om at vernet i de tre foreslåtte områdene, ikke bør være til hinder for jakt og enkel friluftslivsaktivitet med mindre det er spesielt gode grunner for det. Det bør også gis rom for å samle inn belegg av arter i forbindelse med biologiske undersøkelser. FNF Agder stiller seg positiv til de foreslåtte avgrensningene for de tre verneområdene som høringen omfatter.

Agder Energi Nett viser til at de ikke har linjer eller kabler innenfor de to oppmeldte verneforslagene. Det foreligger heller ikke fremtidige planer om etablering av anlegg i noen av de to områdene.

Åmli kommune viser til at de i tidligere verneprosesser i Åmli kommune har påpekt, og fått aksept for at det i oppstartsmeldingen skal komme fram en oversikt over hvor stor andel produktivt skogareal i kommunen som er fordelt innen kategoriene «vernet», «sendt på høring» og «meldt oppstart». Kommunen peker på at slik informasjon ikke er tatt med i oppstartsmeldingen som gjelder utvidelse av Hækjenkleiv naturreservat og forventer at Statsforvalteren innhenter slike data og presenterer resultatet i høringsutkastet.

Statsforvalterens kommentarer til innspillene

To av mottakerne av oppstartsmeldingen har kommet med tilbakemelding om at de ikke har noen konkrete merknader til de tre verneforslagene som nå legges ut til høring. Statsforvalteren mener derfor at det ikke er nødvendig å kommentere innspillene fra **Direktoratet for mineralforvaltning** og **Agder Energi** noe nærmere. Vi understreker at Direktoratet for mineralforvaltning står på listen over høringsparter, og at høringen vil bli oversendt til dem.

Språkrådet

Statsforvalteren har ingen motforestillinger mot å benytte skrivemåten Vakerknatten og Nøklefjell naturreservat, slik språkrådet foreslår i innspillet. I høringen og videre saksbehandling vil dette navnet bli brukt.

Forum for natur og friluftsliv Agder (FNF)

Slik Statsforvalteren vurderer det, vil de foreslåtte vernebestemmelsene for områdene ivareta hensynet til natur- og friluftslivsinteresser. Tradisjonelt friluftsliv er tillatt som tidligere, og eventuelle eksisterende stier i området vil kunne merkes og vedlikeholdes, også etter at vernevedtaket er fattet. Plukking av bær og matsopp samt små- og storviltjakt vil fremdeles også være tillatt. Når det opprettes naturreservater er utgangspunktet at all vegetasjon inkludert planter, sopp og lav fredet. Det er derfor ikke tillatt å ta med seg hele eller deler av disse organismene fra naturreservatene. Det følger heller ikke av verneforskriften at gjennomføring av vitenskapelige/biologiske undersøkelser er direkte tillatt. Dette innebærer at gjennomføring av slike undersøkelser vil kreve dispensasjon fra

forskriften. Dersom en slik søknad innvilges, vil normalt innhenting av belegg inngå som en del av undersøkelsene og dermed være tillatt.

Åmli kommune

Statsforvalteren i Agder har, på bakgrunn av innspill fra flere kommuner til flere tidligere verneprosesser i fylket, gjennomført en GiS-analyse som viser andelen produktiv skog som er vernet og som er foreslått vernet (myrreservater og eksisterende landskapsvernområder er holdt utenfor) blant annet i Åmli kommune. Vår analyse viser per 6.10.2020 at i underkant av 12 % av den produktive skogen i kommunen er vernet, mens det er om lag 3 % som er i prosess. Vi påpeker at analysen ikke er justert til å omfatte vern av Skjeggedalsheii naturreservat som ble vedtatt i slutten av november 2020 eller den aktuelle utvidelsen av Hækjenkleiv naturreservat, da det ikke var startet opp verneprosess for området da analysen ble gjennomført. Da vernevedtaket av Skjeggedalsheii naturreservat innebar vern av svært store arealer produktiv skog, vil dette medføre at prosentandelen for vernet produktiv skog i Åmli skulle vært noe høyere. Vi ser for oss å oppdatere tallene, og vurdere om analysen også utvides til å gjelde uproduktiv skog, før tilrådning om vern sendes til Miljødirektoratet. Vi ber kommunen ta kontakt dersom dere ønsker en grundigere gjennomgang av premissene som vi har lagt til grunn for analysen eller har andre spørsmål knyttet til denne.

Områdebeskrivelser

Vakerknatten og Nøklefjell naturreservat

Det foreslåtte naturreservatet ligger på Skjerkholt like vest for Songe i Tvedestrand kommune. Området utgjør et lavereliggende areal i hovedsak på middels til høy bonitet. Vegetasjonen er variert med hovedsakelig middels variasjon innenfor rike og middels rike typer. Dominerende treslag er eik, men lind, spisslønn, alm, ask, hassel, osp, bjørk, gran og furu inngår også. Skogen er for det meste middels gammel og stedvis variert med tanke på sjiktning og alder, og det er funnet spredte forekomster av gamle hule eiker og osper. Det ble registrert fire kjerneområder under kartleggingen, der to består av rik edelløvsskog med regional verdi. Innenfor disse kjerneområdene finner en i underkant av 60 daa med den rødlistede naturtypen lågurtedelløvsskog. Området innehar også verdier knyttet til sjeldne og andre interessante funn av lav og sopp som for eksempel kastanjelundlav, blomsterstry og eikegreinekjuke. Med stor sannsynlighet har området potensiale for funn av flere sjeldne sopparter knyttet til rike eikeskoger. Området skårer middels til lavt på de målte gammelskogsparemetere, mens det skårer middels på stedsbetingete parametere som rikhet, topografisk variasjon, vegetasjonsvariasjon og høyt på treslagsvariasjon.

De største kvalitetene ved området er knyttet til lågurt-edelløvskogene og det vurderes samlet som et verneverdig område med lokal verdi (*).

Hækjenkleiv naturreservat (utv.)

Utvidelsesområdet som foreslås vernet i tilknytning til eksisterende Hækjenkleiv naturreservat ligger mellom Toftefjorden, Nordre Håkedalsvatn og Håkedalsåna, i nedre del av Tovdal i Åmli kommune. Den naturfaglige kartleggingen av utvidelsesområdet viser at det ble funnet to mindre kjerneområder der. Kjerneområdene består av henholdsvis gammel edellauskog (gammel eikeskog) og gran-blandingsskog. Begge kjerneområdene er av regional verdi. Vegetasjonen i området er stort sett fattig og er dominert av blåbærskog og lyngskog, men unntaksvis finner man også sigpåvirket svak lågurtskog i bekkedalene, mens noe rikere lågurtskog er begrenset til kun å finnes i de to kjerneområdene. Tresjiktet er dominert av gran og furu, men blant annet eik og osp er også relativt

vanlige treslag. De eldste granene i området er anslått til å være på om lag 150-170 år, mens det samme for furu er opp mot 200 år. I kjerneområdene finnes det gamle eiketrær på inntil 150-200 år samt noe død ved av eik.

Det ble videre registrert flere moderat krevende gammelskogarter innenfor utvidelsesområdet i Hækjenkleiv. Først og fremst finnes disse i tilknytning til gamle trær og død ved av eik og furu i kjerneområdene, men også spredt utenfor. Totalt er det funnet ti rødlistearter innenfor kartlagt areal.

Områdets største naturverdier er knyttet til små lommer med kontinuitetspreget skog, både eikeblandingsskog, furuskog og granskog. Isolert sett vurderes utvidelsesområdet ved Hækjenkleiv naturreservat som (i øvre sjikt av) lokalt verneverdig (*). Området ligger imidlertid inntil eksisterende naturreservat, og har mange av de samme kvalitetene som dette reservatet, bare i mindre skala. Hækjenkleiv ble vurdert som klart regionalt verneverdig i 2017, og det nye tilbudsarealet vil både tilføye et betydelig areal med biologisk viktig skog og bedre arronderingen av eksisterende naturreservat. Tilskuddet er likevel ikke av større betydning enn at vurderingen av det samlede verneverdige arealet fortsatt står på (sterkt) regionalt verneverdig (**).

Verneforskrifter

Forskrift om vern av Vakerknatten og Nøklefjell naturreservat, Tvedestrand kommune, Agder fylke

Fastsatt ved kongelig resolusjon [dato] med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34, jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1. (formål)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av rik edelløvskog i lavlandet. Den rødlistede naturtypen lågurtedelløvskog er dominerte vegetasjonstype i tilknytning til Vakerknatten.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2. (geografisk avgrensning)

Naturreservatet berører følgende gnr./bnr.: Tvedestrand kommune: 50/4

Naturreservatet dekker et totalareal på 348 daa. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet [dato]. De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Tvedestrand kommune, hos Fylkesmannen i Agder, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3. (vernebestemmelser)

I naturreservatet må ingen foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende vernebestemmelser:

- a. Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp inkludert lav eller deler av disse fra reservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- b. Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødige forstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
- c. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, eller andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker e.l., [opplag av båter], framføring av luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utslipp av kloakk eller annen form for forurensning, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.
- d. Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt.
- e. Bålbrenning er forbudt.

§ 4. (generelle unntak fra vernebestemmelsene)

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- a. Sanking av bær og matsopp.
- b. Jakt og fangst i samsvar med gjeldende lovverk.
- c. Felling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.

- d. Vedlikehold av eksisterende stier samt andre anlegg og innretninger i henhold til standard på vernetidspunktet.
- e. Beiting.
- f. Utsetting av saltsteiner.

§ 5. (regulering av ferdsel)

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a. Motorisert ferdsel til lands er forbudt, herunder landing og start med luftfartøy.
- b. Sykling, ridning og bruk av hest er forbudt utenom eksisterende veier og stier.

§ 6. (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

- a. Nødvendig motorferdsel for uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring.
- b. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.
- c. Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

§ 7. (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a. Istandsetting og vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- b. Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.
- c. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med andre kjøretøy enn lett beltekjøretøy som nevnt i § 6 andre ledd b.
- d. Hogst av etablerte plantefelt.
- e. Merking og rydding av nye stier
- f. Avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 d.
- g. Oppsetting og vedlikehold av gjerder.
- h. Øvingskjøring for formål nevnt i § 6 første ledd.
- i. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 d og § 7 a, b, d og g.

§ 8. (generelle dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9. (skjøtsel)

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10. (forvaltningsplan)

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11. (forvaltningsmyndighet)

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12. (ikraftredelse)

Denne forskriften trer i kraft straks.

Forskrift om vern av Hækjenkleiv naturreservat, Åmli kommune, Agder fylke

Fastsatt ved kongelig resolusjon [dato] med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34, jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1. (formål)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område som representerer en bestemt type natur i form av gammel og rik lågurt-eikeskog, rik rasmark-lindeskog og gammel solvarm furuskog. Videre har området særskilt betydning for biologisk mangfold ved at det er leveområde for en rekke krevende og sjeldne arter knyttet til den gamle eikeskogen.

Det er en målsetting å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

§ 2. (geografisk avgrensning)

Naturreservatet berører følgende gnr./bnr.: Åmli kommune: 13/1 og 14/1

Naturreservatet dekker et totalareal på 3163 daa. Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Klima- og miljødepartementet [dato]. De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Åmli kommune, hos Fylkesmannen i Agder, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3. (vernebestemmelser)

I naturreservatet må ingen foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende vernebestemmelser:

- a. Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp inkludert lav eller deler av disse fra reservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- b. Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødige forstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
- c. Det må ikke iverksettes tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, eller andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker e.l., [opplag av båter], framføring av luftledninger, jordkabler og kloakkledninger, bygging av veier, drenering og annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utslipp av kloakk eller annen form for forurensning, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Oppstillingen av tiltak er ikke uttømmende.
- d. Bruk av naturreservatet til større arrangementer er forbudt.

§ 4. (generelle unntak fra vernebestemmelsene)

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- a. Sanking av bær og matsopp.
- b. Jakt og fangst i samsvar med gjeldende lovverk.
- c. Felling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.

- d. Vedlikehold av eksisterende bygninger, veier, stier og andre anlegg og innretninger i henhold til standard på vernetidspunktet.
- e. Merking, rydding og vedlikehold av stier, løyper, bruer og skilt som eksisterende på vernetidspunktet
- f. Beiting.
- g. Utsetting av saltsteiner.
- h. Bålbrenning med tørrkvist fra bakken eller medbrakt ved i samsvar med gjeldende lovverk

§ 5. (regulering av ferdsel)

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a. Motorisert ferdsel til lands er forbudt, herunder landing og start med luftfartøy.
- b. Sykling, ridning og bruk av hest er forbudt.

§ 6. (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

- a. Nødvendig motorferdsel for uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring.
- b. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.
- c. Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

§ 7. (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a. Istandsetting og vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- b. Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.
- c. Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med andre kjøretøy enn lett beltekjøretøy som nevnt i § 6 andre ledd b.
- d. Hogst av etablerte plantefelt.
- e. Avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 d.
- f. Oppsetting og vedlikehold av gjerder.
- g. Øvingskjøring for formål nevnt i § 6 første ledd.
- h. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 d, e og g, og § 7 a, b og f.

§ 8. (generelle dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9. (skjøtsel)

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10. (forvaltningsplan)

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11. (forvaltningsmyndighet)

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12. (ikrafttredelse)

Denne forskriften trer i kraft straks. Samtidig oppheves forskrift om vern av Hækjenkleiv naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder, FOR-2017-12-15-2053, med tilhørende vernekart.